

خوشا شیراز و مردم باصفایش

با مفاخر، دیدنی‌ها و آداب و رسوم شیراز و زندگی مردم دوست داشتنی این شهر زیبا آشنا شوید

فاطمه قاسمی | روزنامه‌نگار

پرونده

هروقت نزدیک بهار می‌شویم یاد شیراز و بهار دلنشین اش می‌افتیم و هروقت حرف از شیراز می‌شود، بی‌شک خونگرمی و محبت ذاتی مردمش به ذهنمان می‌آید، بعد صفای شهرش و مکان‌های دیدنی‌اش، همچنین لهجه شیرین و خوراکی‌های معروفش. شهری که اگر یک بار به آن سفر کرده باشید قطعا تا آخر عمر فراموشش نخواهید کرد. یکی از عجایب شیراز همین خاصیتش است که از هر مسافری که بپرسیم جز خوشی، خاطره‌ای از آن ندارد و لهجه شیرین شان که تا می‌خواهیم به آن اشاره کنیم، به غلط یک «او» آخر هر کلمه می‌گذارد و بهمین خلاص! محال است بهار از راه برسد و کسی که یک بهار را در شیراز تجربه کرده، یاد آب و هوای سحرانگیز آن شهر نبیند، مخصوصا اردیبهشت ماهش و باران‌های لطیفش. در پرونده امروز زندگی سلام سعی کرده‌ایم به بهانه آمدن بهار از شیراز، مردم مهربان و با صفايش، دیدنی‌ها، خورده‌نی‌ها و خلاصه خوبی‌هایش بگوئیم و امیدوار باشیم که‌ای کاش هر چه زودتر بساط کرونا جمع شود تا بتوانیم بار دیگر این شهر زیبا و لطف مردم با صفايش را تجربه کنیم.

خطه‌ای پر از مفاخر ایرانی

باشنیدن نام شیراز، اسم حافظ و سعدی در ذهن مان تداعی می‌شود، در حالی که شیراز سرزمین دانشمندان، سرداران و بزرگانی از همه علوم و هنرهاست که اغلب در باره آن‌ها کمتر شنیده‌ایم.

شهید سید عبدالحسین دستغیب از علمای مجاهد، مرجع تقلید شیعه و امام جمعه فقید شیراز که شهرت او بیشتر به سبب در س اخلاق و کتاب‌های فراوان اخلاقی اش است. ایشان در مبارزات انقلاب اسلامی نقش فعالی داشت و پس از انقلاب به امامت جمعه شیراز منصوب شد. در آذر ۱۳۶۰ پس از اقامه نماز جمعه در یک حمله تروریستی انتحاری توسط منافقین به شهادت رسید و سومین شهید محراب نام گرفت.

شهید عباس دوران از سرداران شجاع و خلبانان تیزپرواز نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران است که در دوران دفاع مقدس رشادت‌های فراوان از خود نشان داد و روز بهر اندام رژیم بعثی عراق انداخت. شهید دوران در دو سال اول جنگ بیش از ۱۲۰ عملیات پرواز برون مرزی موفق داشت. او سرانجام در تیرماه ۱۳۶۱ در خاک عراق شهید شد.

پروفیسور علی اصغر خدا دوست متولد ۱۳۱۴ در شیراز و استاد مشهور چشم پزشکی جهان است. وی چندین بار به عنوان بهترین جراح پیوند قرنیه در دنیا معرفی شد و شهرتش علاوه بر پژوهش‌های گسترده، کیفیت درمان و تجربه در جراحی، مدیون تحقیقات پایه‌ای بر ناراحتی‌های سطح قرنیه است، تا آن جا که به افتخارش در دنیا روی مکانیسمی در پیوندهای قرنیه نام ایشان گذاشته شده است.

خوراکی‌های خوشمزه شیرازی از

سالاد شیرازی تا شیرازی پلو

به نظر می‌رسد شیرازی‌ها عاشق پلو باشند، چون بیشتر غذاهای محلی شان را انواع پلوه‌ها مثل کلم‌پلو مشهور، قنبرپلو، شکرپلو، هویج‌پلو، شیرازی پلو (ته چین مرغ و بادمجان) و دمپختک تشکیل می‌دهند. در غذاهای شیرازی به جای استفاده از گوشت تکه‌ای، بیشتر از گوشت‌ریزه استفاده می‌شود و اغلب غذاها، شیرین هستند. یخنی نخود، یکی از غذاهای سنتی و در واقع، آبگوشت شیرازی‌هاست که با گوشت، نخود، سیب‌زمینی، پیاز، نمک و زردچوبه در سبزی می‌شود. گوشته‌های شیرازی به دلیل طاهر و انداز داشت به این نام مشهور است و اثری از هلو در فرایند پخت آن نیست. دوییزه آلوی شیرازی یک غذای ساده، سریع، ارزان و کاملا گیاهی محسوب می‌شود که با پیاز داغ فراوان، سیب‌زمینی، جعفری، نمک، فلفل، زردچوبه، آب‌لیمو و گاهی رب گوجه‌فرنگی در سبزی می‌شود. جالب است بدانید که گاهی شیرازی‌ها به سیب‌زمینی، آلو می‌گویند. سالاد شیرازی، یک سالاد ساده اما با فرایندی دقیق و محبوب در سراسر ایران است. این سالاد از گوجه‌فرنگی، خیار و پیاز نگینی خرد شده تشکیل و در نهایت با آب غوره (نه آب‌لیمو)، نمک، فلفل سیاه و پودر نعنای مزه‌دار می‌شود. در تهیه یک سالاد شیرازی اصل نکات مهمی باید رعایت شود؛ پوست خیار گرفته نمی‌شود، مواد باید ریز و یک دست خرد شود و باید یک ساعت در یخچال بماند تا جابیند. امروزه شیرازی‌ها در پخت غذاهای فست‌فودی هم به سبک منحصر به فردی دست یافته‌اند. همبر (همان همبرگر در لهجه شیرازی) و کتلت‌های شیرازی با سس مخصوص شان را هم باید به فهرست غذاهای جذاب این شهر اضافه کرد. جالب است بدانید که شیرازی‌ها اغلب در وعده صبحانه، آش

سبزی می‌خورند و در دورهمی‌ها

هم فالوده، کلوچه با مسقطی،

نان یوخه، حلواي کاسه‌ای

و کاهو و ترشی سرو

می‌کنند. خوردن کاهو

با ترشی شاید برای خیلی

ذائقه‌ها عجیب باشد و با

سکنجبین بیشتر بپسندند

ولی مهم‌ترین زمانی که

می‌توان این خوراکی لذیذ را در

بساط شیرازی‌ها دید، بهار و به ویژه

سبزه‌به‌ر است.

شهری پر از باغ و موزه

هر مسافری که به شیراز می‌آید، در بلافاصله سراغ این نقاط را می‌گیرد: حرم شاهچراغ (ع)، حافظیه، مزار سعدی و باغ ارم. غافل از این که شیراز از همان دروازه قرآن ابتدایش آن قدر مکان دیدنی دارد که در طول سفر چند روزه امکان دیدن همه آن‌ها نیست. به جز مسجد نصیرالملک، باغ نارنجستان، خانه زینت‌الملوک، مجموعه زند به شامل بازار وکیل، مسجد وکیل، حمام وکیل، موزه پارس و ارگ کریم‌خان، باغ موزه عقیق‌آباد، باغ جهان‌نما، تخت جمشید، پاسارگاد، موزه‌های فراوان و... سه مکان دیدنی کمتر شناخته‌شده شیراز را معرفی می‌کنیم:

۱ گدر سنگ سیاه سنگ سیاه یکی از محله‌های قدیمی این شهر است و اگر از خیابان منتهی به حرم شاهچراغ (ع) وارد این گدر شوید، کوچه‌های پرپیچ و خم و خانه‌های قدیمی مرمت نشده خودنمایی می‌کند. گردشگران برای قدم‌زدن روی سنگ‌فرش‌های این راسته و عکس گرفتن در فضای تاریخی اش در رفت‌وآمد هستند و به تماشای تاریخ در گوشه‌ای از این شهر مدرن می‌نشینند.

۲ خانه فروغ‌الملک یکی از بناهای به جامانده از دوران قاجار است که در گذر سنگ سیاه و پشت مقبره بی‌بی دختران قرار گرفته است. این خانه اکنون به موزه هنرهای معاصر شیراز تبدیل شده و هنرمندان شیرازی آثار خود را در آن به نمایش می‌گذارند. بنای فروغ‌الملک از معدود خانه‌های ایرانی است که به سبک اندرونی و بیرونی طراحی شده و معماری بی‌نظیر و منحصر به فردش نظر هر

بیننده‌ای را به خود جلب می‌کند.

۳ روستای قلات این روستا در ۳۶ کیلومتری شمال غربی شیراز در حقیقت تکه‌ای از بهشت است که روی زمین جامانده است و آب‌وهوایی خنک حتی در گرم‌ترین ماه‌های سال دارد. کلیسایی در دامنه کوه و در میان درختان سر به فلک کشیده‌اش خودنمایی می‌کند که نشان از قدمت این منطقه دارد. خانه‌های پلکانی در دامنه کوه‌های مرتفع قلات و آبشارهایی در میان صخره‌ها، از جمله جاذبه‌های بی‌نظیر این روستاست.

آداب و رسوم نوروزی در شیراز

آغاز سال نو بهانه‌ای است تا شیرازی‌ها بیش از پیش خصلت طبیعت گردی و جنب‌وجوش خود را بروز دهند. مشاهده گربه نوروزی یکی از نشانه‌های آمدن نوروز است! احتما تعجب خواهید کرد اگر بدانید که گربه نوروزی، گربه نیست بلکه نوعی کرم‌پشمالوست که تبدیل به گونه‌ای شاپرک می‌شود. این لارو شاپرک معمولاً اواخر اسفندماه از پیله بیرون می‌آید و چون دوران حضور آن نویدبخش نوروز است، از دیرباز به این نام مشهور شده است. دلیل نام‌گذاری این موجود که در مناطق کوهپایه‌ای زاگرس زندگی می‌کند پشمالو بودنش شبیه گربه و دیده شدنش در نزدیکی نوروز است. یکی از سرگرمی‌های بچه‌های شیرازی با نزدیک شدن بهار، پیدا کردن و بازی با این موجودات بانمک است.

همچنین هدیه بردن برای عروس یکی از رسوم زیبای شیرازی‌ها در آخرین روزهای سال است. رسم است اگر دختری تازه عقد کرده باشد، مادر پسر چند روز قبل از شروع سال نو با خرید لباس، زیورآلات، انواع خوراکی و سفره هفت‌سین به خانه دختر می‌رود و هدایا را به نوجروس می‌دهد. این مراسم با خواندن واسونک (شعر مخصوص جشن‌های شیرازی) توسط اقوام و پذیرایی از مهمانان همراه است. مردم شیراز اعتقاد دارند که با این کار علاوه بر سهیم شدن در تهیه احتیاجات زندگی مشترک دختر و پسر، به انتقال آداب و رسوم، ارزش‌ها و فرهنگ جامعه هم کمک می‌کنند.

ZENDEGI - SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

شنبه ۲۳ اسفند ۱۳۹۹
۲۹ رجب ۱۴۴۲ • ۱۳ مارس ۲۰۲۱
شماره ۳۰۶۱۹

۱۸۳۹

هنر
پرونده

نوستالژی شنیداری قرن بیستم

در باره نوار کاست و خاطرات مان از آن به بهانه در گذشت «لواوتنز» خالق این محصول پر طرفدار قرن بیستم

محمدعلی محمدپور | روزنامه‌نگار

انتشار خبر در گذشت «لواوتنز» به عنوان خالق نوار کاست کافی بود که بسیاری از ما پرت شویم به چند دهه قبل. آن هنگام که نوارهای کاست در عرصه پخش صدا، سروری می‌کردند و به جمله معروف «تنها صداست که می‌ماند» فروغ فرخزاد شکلی کاملاً عینی بخشیده بودند. امروز کاست‌هایی تردید بخش مهمی از حافظه تاریخی افراد بالای ۳۰ سال را تشکیل می‌دهند. در این مطلب با هم عمر نزدیک به شصت‌ساله کاست‌ها را مرور می‌کنیم.

❖ از تولد تا مرگ نوارهای کاست

تولد نوار کاست به طور دقیق سال ۱۹۶۲ ذکر شده است. در این سال بود که شرکت فیلیپس در پروژه‌ای که «لواوتنز» رهبری آن را به عهده داشت اقدام به تولید نوارهای مغناطیسی کرد که قادر بودند به صورت آنالوگ صدا را ضبط و پخش کنند. نوارها ابتدا از کیفیت لازم برخوردار نبودند و مردم را ترغیب نمی‌کردند از صفحات دوست‌داشتنی گرامافون که حدود چند دهه قبل توسط ادیسون اختراع شده بود، دست بردارند. اما از اوایل دهه هفتاد بود که کیفیت نوارهای کاست بالا رفت و به تدریج بین مردم فراگیر شد. کاست‌ها بسته به نوعشان در مجموع از ۶۰ تا ۱۲۰ دقیقه در دو طرفشان قابل ضبط بودند. بی‌تردید فراهم شدن امکان پخش نوار کاست در خودروه‌ها در اواخر دهه شصت میلادی و ساخت دستگاه پخش به نام واکمن توسط شرکت سونی اواخر دهه هفتاد نقش مهمی در به اوج رسیدن سلطنت کاست‌ها داشتند. اوتنز، خالق کاست‌ها همین اواخر از این که چرا واکمن را شرکت فیلیپس وارد بازار نکرد و سونی آن را انجام داد ناراحت بود. البته رقابت تنگاتنگ اقبال به صفحات گرامافون و کاست‌ها تا همین اوایل دهه هشتاد برقرار بود و فقط آمدن واکمن بود که به این رقابت به نفع کاست‌ها समा پایان داد. جالب است که کاست‌ها با ظهور اولین رسانه‌های خانگی هم دوره بودند و همین باعث شد که مدل‌هایی از رسانه‌های موسوم به ایکس اسپکتروم و کمودور ۶۴ از کاست‌ها به عنوان منبع ذخیره داده استفاده کنند. سرانجام همان طور که ره فناوری عمرش به پایان می‌رسد جای خودش را به بعدی می‌دهد کاست‌ها هم جای خود را به فناوری دیگری دادند. و اوایل دهه نود میلادی، کاست‌ها समा جای خود را به سی‌دی‌ها دادند. صفحات نوری که همان گونه که کاست‌ها، صفحات گرامافون را کنار زده بودند خیلی زود و کمتر از یک ربع بعد، کاست‌ها را از رونق انداختند. سی‌دی‌ها البته از جای بیگانه‌ای وارد نشدند و همان شرکت‌های فیلیپس و سونی و آقای اوتنز که در توسعه کاست نقش داشتند آن را خلق و وارد بازار کردند.

❖ خاطر بازی با کاست

کاست‌ها در ایران از قبل انقلاب حضور جدی و در دوران انقلاب هم نقش مهمی در پخش سخنرانی‌های مذهبی، بیانیه‌ها و سرودهای انقلابی داشتند. در دهه‌های شصت و هفتاد شمسی همچنان باقی بودند. در نتیجه هر فرد بالای چهل سال نوستالژی‌ها و خاطراتی با آن دارد. در ادامه تعدادی از این نوستالژی‌ها را مرور می‌کنیم.

❖ گرداندن نوار با خود کار! شاید برای جوانان امروز که دسترسی بی‌نیازت به انواع قطعات موسیقی دارند در کم‌محدودیت‌های دوران کاست چندان ممکن نباشد. امروز با دسترسی آنلاین به تنوع گسترده موسیقی کمتر قطعه‌ای است که بارها گوش داده شود. در بین انبوه قطعاتی که در یک فلش مموری ذخیره شده‌اند بسیاری فقط نقش نکست خوردن را دارند. اما دوران کاست این گونه نبود. آن زمان ۱۰-۱۲ قطعه‌ای که در یک نوار وجود داشتند بارها روزهای بسیار شنیده می‌شدند. وقتی صحبت از گلچین کردن می‌شد به معنای انتخاب انبوه آهنگ‌ها و ریختن آن‌ها روی سی‌دی و دی‌وی‌دی نبود بلکه گلچین معنای بسیار جدی داشت. پلی شدن کاست از طریق باز شدن نوار از یک قرقه و جمع شدن آن روی قرقه کناری بود. در نتیجه برای پریدن از یک قطعه به قطعه‌ای دیگر می‌شد از دکمه دور تند استفاده کرد. اما این که بدانی قطعه محبوب و مدظرت دقیقاً کجای نوار است و پیدا کردنش کاری بود که به تدریج با تجربه ممکن می‌شد. البته حرفه‌ای‌ترهایی بودند که به جای استفاده از دستگاه برای جابه‌جایی نوار، این کار را با خود کار انجام می‌دادند. به طرز عجیبی خود کارها بین سوراخ نوار جفت و جور می‌شدند و می‌شد با چرخاندن سر خود کار، نوار را عقب یا جلو برد. بنابراین خود کار همیشه دم‌دست یک شنونده جدی کاست بود و تصویر فردی که مشغول چرخاندن نوار بر سر خود کار است تصویر کاملاً آشنایی بود.

❖ جمع شدن و گره خوردن نوار! کاست‌ها برای ما که دوران کودکی مان را می‌گذرانندیم هم اسباب بازی جذابی می‌شد. مواجه شدن یک بزرگ‌تر وقتی وارد خانه می‌شد با پچه‌ای که نوار مغناطیسی کاست را بیرون کشیده و وسط خانه را گره انداخته چیز غریبی نبود. البته نوارها فقط این طور نبود که خراب می‌شد گاهی هم این خود ه دستگاه بود که اقدام به جمع کردن نوار می‌کرد. اتفاق تلخی که گاه تا به پایان رسیدن نوار، شنونده متوجهش نمی‌شد!

❖ بیاشامت و بخور وسط تکنوازی تار! بسیاری از نوارها قابلیت دوباره ضبط شدن را داشتند. یعنی شما می‌توانستید تا چند بار روی یک نوار صداهای مختلفی را ضبط کنید. هر چند که هر بار از کیفیت پخش آن هم کم می‌شد. البته نوارهایی هم بودند که با تغییراتی فیزیکی در آن امکان ضبط کردنشان ناممکن می‌شد. ضبط نوار در پخش‌های دو کاسته هم دنیای خودش را داشت. در این ضبط‌ها همزمان کاستی پخش می‌شد و کاستی دیگر آن را ضبط می‌کرد. در این بین ممکن بود هر نوع صدای خارجی دیگر مثل مانی که داد می‌زد یا

شام سرد و شویط یک قطعه تکنوازی تار جلیل شهناز ضبط شود!

❖ اقبال نوستالژیک به کاست

امروزه به دیگر پخش دیجیتال و آنلاین حرف اول را می‌زند. تولید عمده کاست متوقف شده و نباید انتظار داشت دوباره شاهد بازگشت کاست‌ها باشیم. اما چند سال پیش آمار جالبی منتشر شد که فروش نوار کاست سال ۲۰۱۷ نسبت به ۲۰۱۶ در آمریکا ۷۴ درصد افزایش یافته و موجب شگفتی‌هایی شده است. البته مجموع میزان فروش در همین ۲۰۱۷ حدود ۱۲۹ هزار واحد بوده است که به نظر می‌رسد صرفاً اقبال نوستالژیک و از سر خاطره بازی باشد و موضوعی قابل توجه نباشد.

